

Suur
küllaline

ja

temma kõnned.

Üllespannud

P. Sampson.

Tartolinnas.

Trükkitud R. Mattieseni jures.

1870.

Suur
fällaline

ja

temma kõnned.

Üllespannud

P. Lampson.

1877: 2201

Carto linnas.

Trükkitud R. Mattieseni jures.

1870.

Дозволено цензурою. Рига, 4. Мая 1870 г.

1. Suur küllaline.

Oh Cestima! suur küllaline
So rahwa pärrast tunneb kurwastust,
Et ta, se kõrgem, ausam **Wanna**
Weel leiab mitmed linnu ukseid eest,
Kus tagga kaua aega kopputab
Ja süiski wimaks külma kätte jääb!

Miks, Cestimees, weel põlgad sedda,
Kes sulle pakkub õiged wabbadust,
Ja lõppetab keif sinno hädda,
Teeb targaks, ausaks, rikkaks iggawest?
Sa ükskord wägga raskest kahhetsed,
Kui temma kallist warrast ilma jääd!

Oh õnnis! õnnis, on se maia,
Kus ausa wõeras sõbrust sünnitab:
Ei olle temmal' anda waia,
Kõik kallid andet isse kasa toob.
Ei woi mo weike pea arwata,
Kui rikkas on ta omma warraga.

Ta wõttab waesed omma lauda,
Ei põlga häddalissed, armetud;
Lääb rõõmsast igga alwa sauna
Ja pakkub sandile ka lahkest kät.
Ta moistab kõigil' anda õiged nou,
Ei otfi iol ennesele au.

Arm, rahho kõnnib temma liggi
Ja ühhendab kõik meled, süddamed,
Ta kõnne sees onimme wäggi:

Zeeb targaks ka weel totrad, rummalad.
Kül nomib tõssiselt ka kurja meest,
Kui kange müür ta seisab õige eest.

Ei kurja rahwast muudo põlga,
Waid laidab nende kelmi ammetid
Ja käsib ilmal' pöördä selga;
Se läbbi saab kül mõnmi pahhandut.
On ausad wõerast tihti pannud ka
So kahhe ukse tahha istuma.

Oh immet! ausa küllaline,
Keif sedda lahkest ärra kannatab,
On sõbber jälle nago enne,
Ni pea, kui ta wangist lahti saab;
Ei panne tähhel' kelmi pilkamist,
So nomib jälle igga õelad meest.

Etks se, kes tedda läkkitanud,
Saab muidoge jo kohhut piddama
Ja neid, kes Ausad kurwastanud,
Siis karristama kange wihhaga.
Se kallis wõeras tahhaks peästa neid,
Sest kohtu otsus jouab seddamaid.

Siin ütleb mõnmi: ma ei tea,
Mis ammet õieti sel Ausal on,
Kas kohtu saks, wai õppetäia?
Woib olla, et ma pärrast otsust saan.
Ja, muidogi! sa wimaks teada saad,
Kui ausa küllalise liggi jääd.

Kes õiged otsust tahhab sada,
Se õppigo siin temma kõnnedest;
Ma mõnda tahhan teada anda,
Mis isse ollen kuulnud temma suust.

Ta peab palju kõnnet rahwa ees,
Just meie kehel, nago Cestimees.

Kõik temma kõnned ülles panna,
Ei jäkka minno käsfi egga julg;
Mo wanna pea ka ei kanna,
Kui sedda tehha olleks ka mo wõlg. —
Eks sedda tea, et jo õhto ees,
Ihm ennamiste lähhäb willodaks.

Ma tahhan ees malt ühhest korrast,
Mis ollen kuulnud, teile kuluta.
Seäl tulli kokko paljo rahwast, —
Kes wois neid keddagi siis kelata,
Siin ütles Ausa: „kellel kõrwad on,
Se kuulgo, mis ma tänna ette toon.“

„Oh innime! jo moista sedda,
Et olled üllem loom siin ilma peäl;
Ei olle teist ni aujad leida,
Meist, kellel ello halja taewa al.
So ihho püsti käies näitab jo
Kus pool on sinno pärris isfama.

So filmad paljo ennam näwad,
Kui need, mis igga teise loma peas.“
So kõrwad ennam kuulda woiwad,
Kui neil, kes metsas, merres ellamas.
Üks surrematta hing ka ihho sees,
Keel suus ja moistus, tarkus sinno peas.

Sa olled innime! sind teinud
Suur Roja taewa rõmo pärriaks;
So üle inglid immetsenud,
Et Jummal lonud omma sarnatseks.
Ehk omma õigust olled kaotan'd
Sind Kristus armust jälle lunnastan'd.

So pärralt on nüüd ma ja taewas,
Need pühhad inglid sinno teniad.

Dh! pea meles, armas rahwas,
Et üks kord töest auu troni saad,
Ja istud Summalikko troni peäl,
Surm, pörgo on so wallitsusse al.

Ei söbber! sedda siis sa kätte,
Kui selga pörad omma Summalal
Ja kummardat weel pali ette,
Kes on so tigge, petja lihha meel.
Et olled innime, siis õppi ka,
Mis armo aial peab teggema.

Ei sa, mo armas, taewast kätte,
Kui pühha sannast sa ei holi siin
Ja usjud omma petja mõtte,
Kes keige surem walle meister on.
Ei lasse Summal ennast pilkada,
Dh innimene! sedda usju sa.

Ei pühha koiast suurt sa holi,
Seäl laidetakse sinno kurja nou,
Sa ütleb: seäl on jutlus walli;
Ma selleta jo ellada ka woin.
Dh innime! sa nenda hukka lääd
Ja pimmedusse würsti ommaks jääd.

Sa olled innime, ei tea,
Mis tähhendab so firrif, foggodus!
Eks Kristus olle selle pea,
Se ainus taewa te ja ello üks.
Kui jättad mahha omma foggodust,
Siis lahjud Summalast ja ello teest.

Ei söbber! kurrat siind woi aita,
Saab isse tulle järwe wissatud. —

Mi kaua jouab sind kül petta;
Kui sinno mulla seinad seisawad.
Oh innime! kas tahhad sinna ka,
Seäl pörgus kurratiga põlleada?

Oh wannem! kui sa hukka lähhad,
Siis wiid so lapsed sedda samma teed;
Sest mis sull' armas, mis sa tahhad,
Sest holega ka laste kätte tood. —
Oh! mis siis saab, kui laste wollo heäl,
Seäl ükskord põlleb sinno hinge peäl!

Oh inimene! ärra tappa,
Ei omma, teise ihho, hingekest —
Sul sedda tehha posse lubba;
Eks kurrat kül on tapja algmissfest.
Kui teised ello te peält eksitad,
Siis tea, et sa tapja palka saad!

Oh innime! miks kannad wihha
Kül tühja pärrast liggimessega?
Üks kurri leef so filmis nähha;
Sa kaini wend, weel wata taggasi!
Se tulles leef on sütud pörgo seest,
Kui sa ei kustuta, siis leiad eest.

Sa olled innime, ei leppi
So omma wallitsetud naesega.
Kust tulli teil se kurri tööbi?
Miiüd peak's parrem sõbrust teisega.
Wast olled rahwa ees weel õige mees,
Woib kurri jaht sul olla süddames.

Sa naene olled wägga helde
So sanna wiljast mehhel pakkuma,
Ning tühja uskma wägga kerge;
Se woib ka ello wägga rikkuda.

Etš sünni, parrako, weel pahhemad,
Oh! häbbi kül, mis mõnued teggewad.

Kes himmo többes, roppus jahhis,
On ellan'd wallalisje põlwe sees,
Ei parrane ka abbiellus;
Jo sedda peaks teadma iggamees.

Kes norelt ellawad jo puhtusjes,
Neil õitseb õn ka abbiello sees.

Oh rahwas! ka on teie seas,
Weel petjad, wargad, ladal, koddomail,
Kel innimesse näggo peas

Ja peälegi weel risti nimme all!

Ei holi kurri teise silma weest,
Kas wiimse koppika ta kisiub käest.

Kas kurri mees ka mõtled sedda,
Mis leikust ennesele walmistad?

Hirm, kartus, muidogi jo teada,
Sind rõhhub, kurni rasked ahhelad

So warga käed ja jallad seuwad,
Kõik kurja rõmo ärra risuwad.

Waat, nenda kurrat on sind petnud
Ja ilma warra rohkest lubbanud;

Müüd on sind ahhelasse saatnud,
Kus mõrro silma wet kül jua saad.

Weel surem hädda on sul odata,
Kui Jummal tulleb koghut piddama.

Sa olled innime ja rikkud

So lodut arro wina topši sees;

Keif omma warra ärra lakkud,

Ka ihho terwis lõppeb jogi käes.

Ei holi sedda sinna jodik mees,

Et naane, lapsed nutwad nälja käes.

Kui ostad kõrtsist wina tõbbe,
Siis olled rummalam, kui hobbune;
Ei oska minna omma õue,
On neljajalgne juhhiks sinnule.

Sind naene, lapsed tuppä kannawad,
Neid selle eest weel wannud, saiatad.

Mi rummal olled, ei sa märka,
Et omma maia rõwid, warrastad;
Süüd lütkad naese, laste selga,
Kui tühhi kõht ja kaelas räbballad.

Sind wina kurrat teinud pimmedaks,
Et istud röömsast temma ahhelas.

Sa olled innime ja tohhid
So liggimesse auu risuda,
Ning tunnistada üllekohhut;
Kas pühha Jummalat ei kardata ka?

On selle pärrast keele annud sull' ?
Wui! sedda tehha olgo häbbi kül.

So mitto haura künka alla,
On keele odda wäel nihhutud;
Oh sõbber! ei ta te kül nalja,
Kui kurrat tedda ärra kihwtinud.

Kes wallet, keelepüksmist õppinud,
Need on jo pörgo lapseks sünnitud.

Oh, ausa suggu, raskest olled
Sa ommast Lojast ärra langenud!
Ehk kül ta ello janna kuled,
Se polle süddamesse tunginud.

Waat, kurri pattu himmo hallikas,
Kõik head lõppetab so süddames.

Kui tahhat kurjast lahti sada,
Siis lasse omma süddant uenda.

Miks tahhat pörgo wangiks jäda,
Kui Kristus armust tahhab aidata?
Surm üksford patto rõmo lõppetab,
Oh! küssi innime, mis pärrast saab?

Kui waggad laulwad taewa rigis,
Au kitust pühha Kolmeainule,
Keif puhtas, walges sidi ridis,
Ja istwad taewa pulma lauale:
Siis õel seäl pörgus ullub, küssendab
Ja wallo pärrast hambad kirristab!

Mi must ja rop, kui ial olled,
Oh, tulle nüüd, weel kutsub Jesu heal!
Kui raskest koormatud kül olled,
Ja pattud rõhhuwad so hinge peäl;
Weel tänna leiad lahti armo uft,
Weel andeks andmist omma peästja käest.

Oh! ärra lasse ennast petta,
Kui Kain ja Judas enne teggiwad,
Waid heida omma peästja ette;
Eks rõwel ristis sanud rõmustud,
Ka Maarja mahdalena tunnistab,
Et kõige pattusem weel armo saab.

Kes kahhetseb ja patto nuttab,
Se liggi tulleb õige henge arst;
Kes ümber pörab, patto jättab,
Se üksnes peäseb hukkatusse käest.
Eh! Kristus kül keif ilma lunnastas,
On üksnes neil, kes **ustwad**, õnnistus.

Siis kurrat peab rahhul jätma,
Kui tähhendud sa talle werrega,
Se kõrgem saab sind isse katma
Ja kaitsma omma armo käega.

Ehk ilmas on veel mõnda woitlemist,
Ei pöggene ja usklik selle eest.

Sa Kristussega astud wasta
Ja ütled: kurrat sind nüüd naeran ma!
Kui julged ja veel tülli teha
Ja minno hinge peäle kaebada?
Ma ollen Kristussele kihlatud,
Ja werri on mo wõllad tassunud.

Kes Kristussega sõtta lähhäb,
Se peab woido palmid pärrima.
Kui ähwardaks ka mitto tuhhat,
Keik tagganewad sure häbbiga;
Sest se, kes ussi pea rõhhunud,
On ussu läbbi meie tuggi nüüd.

Ma ütlen: õntsam! õntsam! ilmas
On igga usklik risti innime,
Sest et ta pühhitsetud hinges
So põlleb õige ussu lambike.
Ehk ellab küll veel kurja ilma sees,
Kus rängast waewab mõnni kiusatus.
Ei siiski risu põrgo wäggi,
Sest Kristus on ta ussu mäggi,

Kes on veel rõõmsam keiges waewas,
Kui uest sündind ristiinnime,
Sest suur on temma warra taewas,
Se kätte antakse kõik wimate.
Mis taewas agga kannab igganes,
Sest saab ka rohked ossa usklik mees.

Kel surem rahho on veel ilmas,
Kui sel, kes Kristussele kihlatud:
Kui põlleks ilm kõik tulle lekis,
Ei te se ennam hirmo temmal' nüüd,

Ta hingab rahhus selle süüles teal,
Kel üllem woimus maas ja üllewel.

Weel paljo enam ollen kuulnud,
Se kõrge, ausa küllalisse suust,
Sest sadik, kui mo jure tulnud;
Ei tulle temma kõnnest tüddimust.
Ma tahhan nüüd weel selle korraga
Ta mõimed õhto kõnned kirjota.

Üht nou ja weel üks sõbra saanna:
Oh Cestima! te lahti wärrawad
Ja küllalissel' rumi anna,
Sa muido wimaks raskest kahhitsed.
Ka nüüd se Ausa ninme nimmetan:
Ta meie kallis „**Piiblikramat**“ on.

Sure küllalisse õhto kõnned.

**2. Zummalä imme abbi, keige kiti-
sima läbbi.**

Wagga Tomas olli Waene,
Perre suur ja lapseline;
Nelli kät ei joudnud toita
Mitto suud neil olli söta.

Ninus esel, mis neil olli,
Sega turrule ta tulli,
Süüsi müüs ja leiba ostis,
Waewalt kurja nälga kaitfis.

Üksford kaup on äppardanud
Palja käega kodda läinud,
Kus jo tühjad kõhhud ootfid,
Õhto süa sada lootfid.

Maene, lapsed ärdast nutsid,
Mälja näppistamist tundsid,
Kunni hallastaiä unni,
Märjad filmad kinni panni.

Ku, kes lahkest mahha paistis,
Tomaft melitada moistis,
Üksi rohho aeda miina,
Murret Issa ette panna.

Piibli sannad järrel' mõtles,
Keige kõrgemale ütles,
Mis ta süddant raskest waewas,
Se kõik sedda kulis taewas;
Olli Toma murret wõtnud,
Mahho süddamesse jätnud.

Tundi poolteist palwes olli,
Pärrast rõõmsast koddu tulli,
Kus ta armsad unne hõlmas;
Mis jo laita polle ilmas;
Wäsinule annab joudo,
Murre eest ta wõttab peito.

Lahke ku weel tuppä watab,
Toma filmi ette näitab
Sure leiwä, tükki lihha,
Pengi peäle pantud mahha.

Tomas ümber watab, hüab,
Kas ta keddaqi weel leiab,
Kes se ande sisse tonud,
Polle ühtegi seal näinud.

Ärratab nüüd naest ja lapsed,
Tewad ühhes tänno palwed,
Siis kõik omma isjo täitwad,
Silma wega sedda kiitwad,

Kes, kui taewa ingli läbbi,
Hädada sees on saanud abbi.

Teisel päeval tahtsid sedda
Maabri poia käest teada,
Kas ta wannemad ehk saanud?
Need sest middage ei teadnud.

Kes se ande olli tonud?

Teadmata se nüüd kül jänud.

Maabri poioke läks koli —
Wannematel joudo olli,
Lasksid lapse ande kaudo,
Õppetajaiks koolitada.

Alastad kasksteist mõda olli,
Kui poeg koddu käima tulli;
Kus ta ühhel õhtul piddus,
Tutwad ahnet tagga noudis,
Ming kus temma warra jänud,
Kellest ükski waene sanud.

„Mis sest ennam kinni pean,
Ühte andi ma kül tean,“

Ütles seal üks naeste rahwas,

„Mis on annud wanna ihuus.“

Ollin siis ta perre ülle,

Kui ta ütles sullasele:

Siin on leib ja lihha, kauna

Toma laste kätte tänna.

Sullane on senna winud

Rahwas kegi polle näinud,

Pannud mahha pengi peäle,

Tulnud tullist koddu jälle.

Ihuus mees, kui ülles toufis,

Mind ja sullust tagga noudis,

Mukra melega seäl ütles:

„Paggan, mis mul olli mõttes!

Kolmford ärratati unnest,

Es smalt ma ei holin'd surest,

Näggin unnes Toma perrest,

Piddid lõpma nälja pärrast.

Kolmat ford ei woinud seista

Ennam selle käsjo wasto.

Kuidas se on tulla woinud —

Sige asfi se ei olnud;

Ma ei tahhaks ennast nähha,

Agga mis siin ennam tehha.

Minna omma sanna pean:

Sedda maiast wälja aian,

Kes sest tohhib sanna lausta,

Mahwa seas jutto tõsta!

Mõre Öppetäia südda

Kohkus, kui ta kulis sedda,

Mis se wäggewam woib tehha,

Kui ta taewast watab mahha.

Ilma ihnus inglisk sanud,

Sedda keik on immeks pannud.

3. Wöeras jummal pettab, häddas mahha jättab.

Üks sullane kartis ja armastas herrad —

Eks tea, need jakstest ka armastud sawad,

Kes sedda woib laita, se on jo suur õn,

Kui isand ja sullane ühhes nous on.

Üks asfi on süiski siin tähhele panna,

Ja sedda saab ütlesma Jummal sanna:

On isanda tenistus Issanda sees,
Ei leia se laitust siis kellegi ees.

Se sullane polle sest middage teadnud,
On herrad ka ühtlaise Summalaks seadnud.
Eks senni, kui terwis ja ello weel käes,
Ta olli, kui ütleb ilm, önnelik mees.

Kül teame kuidas siin ilmas se luggo:
Riist, haigus, surm karristab Adama suggo.
So sullane haige on wodi peäl maas,
Ta armastud herra seäl seisab ta ees
Ja ütleb: kui himmustad middage sada,
Kas olleks mis tahhes, siis anna mul teada,
Ma tahhan keif anda, et armastan find,
Sa olled jo ausaste teninud mind.

Se sullane ütles: „mo armastud herra,
Ma pallun, oh ärge nüüd laske mind surra!“
Saks wastas: mo söbber, se polle mo käes,
Se luggo on minnul ka ennesel ees!

Teist asja nüüd többine õhkades pallus:
„Oh wõtke, kas tunnikske, ärra mo wallo!“
Se polle ka woimalik, wastussjeks sai.
Weel kolmandat palwed se waewatud tõi,
Ja ütles: „siis tehke weel seddagi herra,
Et ühte ö rahho saaks pärrast mo surma,
Mo waene ja raskeste koormatud hing,
Kes hirmus ja häddas, kui seutud wang!“

Saks kohkudes ütles: oh ärra siin noua,
Mis minna sul ialge anda ei joua;
Need asjad on üksnes keif Summala käes,
Sa küssi siin sedda, mis seisab mo wäes.
Se waewatud hakkas nüüd kibbedast nutma
Ja ütles: „kül ollen ma lastnud end petta,

Et jõlledal wifil ma tenimud teid,
Mo süddame koormaks weel teada saan nüüd:
Ei tunnikest rahho, ei ellusse jätta,
Ei ühte ööd pärrast mind warjule wõtta —
Se samma siin murrab ja kurwastab meelt,
Et abbi ei tulle nüüd ühhelteki poolt!

Ma rummal ei holiu'd se Issanda pärrast,
Kes ommad woib peästa ka wimaseft häddast,
Se pärrast, mo sõbrad, kes seisate siin
Ning näte, kui raske mo hädda ja piin,
Mo kahjust siis teile se õppetus tulgo:
Se Issand teil allati süüdames olgo,
Kes surmast woib peästa ning iggawest au
Ja kroni woib anda, kui otsas kõif nou.
Mu lotus ja abbi meid kawwalast pettab
Ja hädda ning surma sees mahha kül jättab.

Oh tenige isandat Issanda sees,
Siis Summala hallastust leiate ees."

4. Walle wanduja surreb armota.

Seitsmel aastal pärrast kolmat kühmend,
Selle sadda aasta sees,
Kaebab kaupmees luggo, et ta emmand
Olli wina himmo sees.

Maene sallaja kül sedda teggi,
Agga kurri, kange wina wäggi —
Kuidas sõbber isse tead,
Mudab keelt ja rikkub pead.

Wõnned pattud lassewad end peita,
Teine luggo winaga,

Temma kelm ei lasse salla hoida,
Dmma ferge melega.

Ritust, laitust, wihha, waeno tõstab,
Kele feidikud keik lahti peästab,
Minne siis seäl salga weel,
Kui jo tunnistanud keel.

Kaupmees olnud ühhel päwal koddust,
Dmmad asjad aiamas,
Naene tonud tarkust kõrtsi wadist,
Kellega meelt uendas.

Mees, kui jälle õhto koddoo tulli,
Tundis asja, wägga nukker olli,
Agga jonud naene weel,
Sedda ärra salgas seäl.

Wandes kinnitas, et ta on puhhas,
Polle sanud tilgakest,
Wandes ütles: „kaddogo mo peas
Silma walgus iggawest;
Tänna õsel nemmad kinni jägo,
Kui ma ollen teinud sedda teggo!

Selle weidra salmiga
Heitis naene maggama.

Hommiko, kui lahkus teiste unni,
Kõõmsast ülles toujewad,
Perrenaese filmad jänud kinni,
Naitas raskest maggawad.

Mees seäl wimal's tohtrid jure kutsub,
Se seäl ommal kombel läbbi katsub,
Ütles: „isše wiwil siin
Temma unne luggo on.

Ei ta ennam eue wimist päwa
Dmmad filmad lahti te,

Surm saab pea lõppetama waewa,
Siin ei aita middage!"

Armas Summal! õhkab mees ja ütleb:
Issand nüüd ta walle wannet nuhtleb,
Kartko keik, kel ello weel,
Sedda, kes seäl ülleweel!

Ei ta polle muido käske annud,
Omma kange wihha sees;
Muido ähwardamist jure pannud,
Sedda moistko iggamees!

Summal ennast pilkada ei lasse,
Ükski temma wihha eest ei peäse,
Ennamist jo nuhtleb siin,
Pärrast ees weel pörgo piin!

---

5. Poia ohwer isfa eest, peästab kakte ahhelist.

Hädäda siddus mehhe mõtte,
Mias ohwitseri ette,
Seäl end pallus läbbi wata,
Sowis krono mehheks sada.

Ohwitser ta liggi tullu —
Mees jo noor ja priske olli —
Ütles: „kõlblik wägga olled,
Wõttan find, kui agga tullede.“

Tullen kül! mees andis wastust,
Issse wärrises täis kartust.

Herra ütles: „ärä kardä!
Du sul nou jo ärä joosta?“

Noormees ütles: sedda mitte!

Minno sees on isse mötte.
Minna kardan ehk suur herra
Wimate mind põlgab ärra,
Kui ma palju kae rahha,
Hädä parrast nonda tahhan.

Silmist mehhel wessi jooksis,
Südda haamri wiisil peffis,
Ütles: kui ma sedda rahha
Ei sa, siis on luggo pahha.

Herra liggemale joudis,
Mehhe käest lahkest noudis:
„Paljo sa siis tahhad sada,
Kui sa woid mo jure jäda?“

Ütles mees: wiiskümmend rubla
Mitaks minno hädä jubba.

Herra ütles: „kui just hädä,
Siis ma ehk ka annan sedda,
Agga, et sa sanna pead,
Sedda muidoge jo tead.“

Mees nüüd rõmo parrast nuttis,
Kui se rahha wasta wöttis,
Tännadas läks uksest wälja,
Herra ütles: „enna nalja!
Tahhan ommetegi nähha,
Mis se mehhe nou on tehha;
Muidoge, sest polle wigga,
Lähhan falla temma tagga.“

Mehhe te läks wangi kotta,
Herra wäljas ka ei ota,
Ustub wibimata fisse,
Nüüd ta näeb selgest isse,

Mis seal wangi hones sündis,
Mis meest tänna müma sündis.

Wiekümne rubla pärrast,
Mis ta armsa isja wõllast
Olli tassumata jänud,
Se eest isja wangi sanud.

Armas poeg muud nou ei leidnud,
Ükski ennam neid ei aitnud,
Olli ennast müma tulnud,
Kuidas olleme jo kuulnud.

Kui jo poial rahha olli,
Wangi hoidja jure tulli,
Tuttustas keif sedda luggo,
Ütles: süin on keif se jaggo!
Sada mind mo isja jure,
Nüüd ma lõppetan ta murre.

Mis se jures ennam öelda,
Kes wois sedda ennam keelda;
Poeg jo isja kaenlas nuttab
Isja hõlm taad ümber wõttab.
„Wabbaiks saad nüüd, armas isja,“
Ütles poeg: „jo wõlg on tassa!“

Herra nüüd ka astus liggi,
Omna filmaga keif näggi,
Kuidas isja kaua aega
Wasto rinda piddas poega.

Isja ei saan'd sanna lausta,
Wannad filmad laskis jooksta,
Mis ta poia palled lastis,
Kes ta wangi paelad peästis.

Herra wägga immeks panni,

Temma südda sullas mani,
Et se kallis poeg just ennast
Urta müüud isja pärrast.

Müüd weel liggemale astus,
Omna kät ka neile pakkus,
Ütles: „ei ni kallist poega,
Tunnistan ma filmawega,
Ausa wanna, ma ei risu
Egga sinno käest kisu.

Laske mind ka osja wotta:
Sedda rahha tahhan jätta,
Ta on hea koha leidnud,
Wägga paljo tehha joudnud.“

Poeg ja isja mahha heitwad,
Herra jalge ümber nutwad;
Sönnad lõpp'wad, tead isje,
Ennam rägib filma wessi.

Noormees ütles: walmis ollen,
Rõmoga teil' kasa tullen;
Ni hea herral' kahjo tehha,
Meie koggonist ei tahha.

Herra ütles: „poeg ja isja,
Meie olleme kõik tassa.
Minna pean omna sanna,
Olled heästi, ausa wanna,
Omna poia kaswatanud,
Ta on sinno kroniks sanud,
Ausa mehhe teggo teinud,
Sedda Summal taewast näinud.“

Meid müüd kae kõrwa wöttis,
Wangi honest wälja satis.

Mis se herra se eest sanud,
Et ta rahhast ilma jänud?
Summal taewast näggi sedda,
Et ta kahhe rasked hädda
Olli hopis lõppetanud,
Se eest rõõmsad süddant sanud;
Surem palk saab siis weel kätte,
Kui lääb taewa Issa ette.

**6. Tüttar peab juuste peäl, werend
aastad maia weel.**

Armas neio, efs ma tea
Mis ja tihti igatsed:
Illus näggo, sille pea,
Palled ka weel punnased,
Ehted mitme karwalised,
Sinnised ja rohhelised.

Arra efsi! kule mind,
Se ei ehita weel sind.

Illusam kui siid ja sammet,
Armas laps, oh ussu mind
Du, kui omma ümber panned,
Mis üks peigmees käsib sind:
Dige tarkus, truus, heldus,
Maddalus ja ussu walgus,
Dige puhtus, pühhitus,
Oh, kui illus olled siis!

Kaswad ja ka jalla põesas
Nago mõnni rofike,
Siiski omma ja ka wõeras

Küsfib sinno järrele;
Sest so ello die tolmud,
Paljo rahwa ette tulnud,
Seäl saab mitto küsfima:
Kosike kus kaswad ja?

Kuulge siis, oh neio suggu,
Tullen praego wäljast poolt,
Kus ma kuulnud kenna luggo,
Kelle pärrast tõstan heält.

Ühhe rosi ollen leidnud,
Kes kül ennast ärra peitnud,
Maddalusse põllo peäl,
Mlandusse ehte al.

Ei ta woinud salla jada
Innimeste filmi eest,
Paljo rahwast sanud teada,
Musa lapse teggudest
Issa ainus tütrekene,
Kes jo wanna innimene,
Nago kae ja silma eest,
Leidis abbi lapse käest.
Wannakene raskest pöddes,
Tüttar walwas wodi ees,
Seäl ta õmbles, fedras, kuddus,
Toidust se eest murretses.

Ehk kül rändas ööd ja päwad,
Siiski wiwaks sedda näwad,
Et se armsa lapse tö
Ennam seäl ei ette lö.

Subba ridet ärra müsid,
Ühte teise järrele,

Mis seäl igganes weel woifid,
Piddid saatma turrule.

Alusa tüttar laps kül orjab,
Hoolsast koppikad ta korjab,
Agga se kōik otša saab,
Hädä ikka ülle jääb.

Werend aasta üri rahha
Piddi sama maksetud,
Kallis Summal! mis nüüd tehha?
Polle ainust koppikad.
Tüttar ühhe nou weel leiab:
Lokki meistri jure jouab,
Omma juuksed tahhab ta
Selle kätte kaubelda.

Märja filmi sisse wates,
Küssis meister: kui suur hind?
„Nelli rubla,“ tüdruk ütles,
„Selle eest ma annaks neid.“

Ostja ütles: sedda hinda,
Armas laps, ei woi ma anda,
Waewalt sedda rahha ma
Woiks mo tõga tenida.
Juuksed pikkad, pakjud, kennad
Ostja filma melitas,
Mis eest wimaks ärra annad?
Küssis mees, neid sillites.

Tüdruk ütles: „sedda hinda,
Lean kül, on paljo anda,
Armas meister! egga ma
Sedda noua häddata.

Armsa isä waesus, többi

Sunnib sedda teggema,
Temmale on tarwis abbi;
Kuidas pean näggema,
Temma mitme fordsjed hädda,
Oleks sega aitnud tedda.
Wiimne, mis weel müa woin,
Minno pea ehte on."

"Armas laps! kui luggo nenda,
Siis kõik jut on lõppetud,
Ütles meister, wõtta hinda,
Kui sest issal' ohwrid tood.

Tütryk rõmo pärrast nuttis,
Kui se rahha wasta wõttis,
Laskis kãrid rahhoga,
Meio illo risuda.

**7. Boia ande, emma palwe, toob
neil' paljo leiba salwe.**

Preisi kuninglikkus lossis,
Widrik auja tenistusjes,
Olli nori mehhi mitto,
Ühhest agga saab siin jutto;
Kelle au wãart mehhe teggo
Teistel' õppetusjes jãgo.

Waene lesk ta emma olli,
Wãgga waewalt lãbbi tulli;
Poeg kül püdis emma toita,
Agga nou ei olnud leida,
Weike palk ei kannud sedda,
Weidi wois ta aita tedda.

Lapse armastus ei tahha
Emma waewa, pudust nähha,
Otsib nou kül igga päwa,
Tahhaks kanda mõnda waewa,
Kui ta agga selle läbbi
Emmale woiks sata abbi.

Se, kes neljat käsko annud,
Olli sedda tähhel pannud;
Eks sel olle tuhhat noud,
Keik woib tehha temma joud.

Armas noormees pea leiab,
Mis ta murret ärra aiab.

Seätud olli korra wisil
Nore meestel walwa ösel,
Ausa unne kambri kõrwas,
Et kui middage on tarwis,
Kõrge auustus woib pea
Käsko anda, kui on waia.

Ssel walwada — eks tea,
Polle selletust siin waia,
Ei se olle kõigil kerge,
Silmad, kõrwad hoida wirge;
Kergem se eest rahha anda.
Kui seäl unne waewa tunda.

Teised, rikkad nored herrad,
Andsid omma wahhi korrad
Waeje nore mehhe kätte,
Maksid rahha selle ette.

Laitko mõnmed sedda kaupa,
Agga mees sai mõnda rubla.
Sedda, unne waewa hinda,

Wois nüüd emma kätte anda,
Kelle tänno ülles läinud,
Poial' õnnistamist tonud.

Üksford kenna luggu juhtus:
Kunninga käest unni lahkus,
Tahtis ramatud nüüd sada,
Ühhest asjast selgust teada.

Warfi hellistas ta kella,
Andis käsko fisse tulla,
Tälle hellistas ja otas,
Kannatus jo olli otsas.

Mõtles: siin ei olle nalja,
Astus ausa isse wälja.

Noormees laua nõal istub,
Kunningas ta liggi astub,
Leiab mehhe unne fülles,
Ei ta ärrata ka ülles.

Kirri, mis mees kirjotanud,
Polele ja lahti jänud,
Se wois üksnes ta eest kosta,
Tedda unne trahwist peästa.

Kunningas se kirja näeb,
Seält need armsad sannad loeb:

„Minno armas, kallis emma!
Kolmas õ jo on mul tänna,
Kus ma järgimõda walwan,
Mis ma sest kül ennam salgan,
Et se käib mo ülle jou,
Siiski Summale au!
Et mind nõdra kinnitanud,
Kümme rubla ollen sanud,

Mis ma full' woin jälle sata
Ja so pudust wähhendada."

Siin nüüd unni woimust sanud,
Sulg ja käsfi seisma jänud.
Ausa moistis' warfi luggo,
Et se armsa lapse teggo,
Polle weelgi ärratanud,
Kaks suurt rahha trulli tonud,
Kulla tuffkatid need ollid
Mis nüüd mehhe tasfo tullid.

Sedda kōik suur rigi issa
Tallitas seäl wägga tassa.

Wimaks heidab jälle wodi,
Kōik jääb waitseft wanna modi.

Noormees nüüd, kui unnest ärkab,
Warfi sedda luggo märkab,
Moistis kül, kes liggi käinud,
Kōik ta jallausjed näinud.

Kōöm ja kartus süddand täitis,
Luggo fitis, pea laitis;
Sest kül olli rikkas sanud,
Agga unni häbbi tonud.

Ausa ukse ees nüüd seisjis,
Runni se seäl ülles toufis,
Siis ta ette mahha langes,
Ballus omma südi andeks.

Silma wees ka tämmo annud,
Se eest, mis ta tasfo pannud.

Runningas weel fitis tedda,
Ütles: „et sa emma hädda

Lapse armastuses aidad,
Taewa Issa käske täidat,
Muidogi siis tõeks sanud,
Mis ta neile tootanud.
Võtta weel se rahha summa,
Mita ikka omma emma!"

Peäleegi uus ammet anti,
Palka rohkest jure pandi;
Nüüd wois rohked abbi näita,
Omna armast emma toita.

Wata! emma õnnistused
Lapsel' kodda ehitafid,
Esfite jo siin mailmas,
Surem kingitus weel taewas.

---

8. Naerdes allustab, nuttes otša näeb.

Halle luggo, kolle teggo,
Pärris kurja waimo näggo,
Õppetuseks ette tulleb,
Moistko iggaüks, kes kuleb,
Kuidas kurrat hinged püab,
Nored omma järrel' hüab.

Naerdes kurri sõbrus hakkab,
Nuttes wimaks hauda lükkab.

Kuulge siis kuis luggo läinud:
Noormees liinas kolis käinud,
Muidoge, se on kül kita,
Agga muud se jures laita.

Cesmast wõrko kurrat lonud:
Kurja seltsi sisse tonud,
Teine, et ta hakkas joma,
Omme warra läbbi löma.

Teada küll, seäl wannad sellid
Walmis õppetama ollid.
Piller, kaarti mäng, efs tea
Puistab kotti tühjaks pea.

Hakkas wimaks rahwast petma,
Rahha palju laenuks wõtma,
Selle läbbi tulli pahha,
Teised nõudsid pärrast rahha,
Kelle eest ta hakkas peitma,
Salla paikadesse hoidma.

Wimate läks linnast wälja,
Hundi kombel kaitfis nälga;
Kõrtsides maal ümber lufis,
Wõttis, kuhho liggi peäfis.

Ülkskord kõrtsi kambriis maggas —
Kus üks reisja rahha lugges,
Kes ka senna õfeks jänud,
Seäl tal kurrat mõtted tonud,
Sedda rahha kätte sada,
Sai ka sedda selgest teada,
Kuhho pole teine lähhäb,
Te peäl risuda siis tahhab.

Warra kelm jo ette tõttab,
Metsa põesas senni otab,
Kunni teine järrel tulnud,
Seäl ta waeje ots ka olnud.

Riisnud siis, mis jurest leidis,
Sega kaugemale joudis,

Kus tal hästi olli mahti,
Wöttis wõera pauna lahti.

Oh! kül ehmatas, kui näggi
Kirja ja se rahha pakk,
Mis tal omma issa saatnud,
Se eest lapse tänno ootnud.

Mi kui pikse nool need saanud,
Mis ta issa kirjotanud,
Temma hingest läbbi lõnud,
Posti wiisil seisma jäänud.

Kallid issa õppetussed,
Kurja wasta maenitsussed
Ja kaks saddy rubla rahha,
Omna onno tonud kasa.

Wiimne nou, mis kurrat andis:
Ello lõppetama sundis. —

Kolle kül! se samma odda,
Mis seäl tappis emma wenda,
Omna rinnast läbbi pistis,
Warfi ka ta ello kustus!

Pea leiti sedda kurja,
Tapja käes ka issa kirja,
Mis ta surma krambi wäes
Piddanud weel ommas käes.

Sedda wiisi weelgi pettab
Kurrat, omma wõrko wõttab:
Gesmalt kerged ello kidad,
Laiskussega aega widab,
Aega kõrtsi lauas istu,
Suud ka tihti märjaks kasta.

Weike tenistus ei joua
Ennam kawa ette lüa:

Laiskus, wina himmo többi,
Ei sa muido ennam läbbi,
Sadab sind siis warga tele,
Kurrat pimmetab so mele,
Warrastad ja röwid rahha,
Peidat fallausse tahha.

Et ei pea ülles tõusma,
Sinno warga teggo haisma,
Siis ka selle ello wöttad,
Kedda tunnistama kardat.

Walmis mõrtsukas nüüd olled,
Pörgo issa janna kuled,
Kässib tappa teist ehk ennast,
Sedda siis kõik täidat kermest.

Kurri rahwas! jätta kurjust,
Laiskust, pettust, jomist, wargust,
Kenda lähhad pörgo sisse,
Ei seält ennam wälja peäse.

---

9. On mõrtsukas, kas näed, ehk kül ei tapnud käed.

Üks waene lest on wägga sures häddas
Ja näljas omma nelja lapsjega.

So ride hilbud wiimse ärra jäggas,
Ei se kõik temma pudust lõppeta.

Kül wäetid leiba palluwad ta käest,
Ei olle emmal anda rasofest.

Ta nuttoga läks jahho müia jure
Ja pakkus pandiks wanna kuekest,
Se ütles: koppikad ta wäärt ei olle,
Ei middage sa tänna minno käest.

Nüüd tühja kättega siit koddo lääb,
Weel isse waiwalt püsti käia woib.

Kui jahho naene pärrast järrel' mötles,
Siis omma armota meelt kahhetseš;
Üks heäl ta sees kui ähwardas ja ütles:
Sul polle innimesse südda sees!

Nüüd olleks tedda kül weel aitanud,
So waene olli filmist kaddonud.

Kui õhto mees ka koddo olli tulnud,
Siis kaebas naene kurwa melega,
Kui walli, armota ta tänna olnud
Ja saatnud waese tühjalt minnema.

Ka mehhe südda sai siin halledaks,
Ja leiwaga nüüd waese jure läks,
Oh Summal hallasta! mis ta siin näinud:
So emma furnud maas seäl laste ees,
Need waesed allasti ja küssendanud,
Weel wäetim immen'd furnu rindades.
Se hallikas jo olli sullutud,
Ei teinud enam märjaks lapse suud.

Kui kiwvi sammas nende ees seäl seisšis,
Se rikkas mees nüüd omma leiwaga
Ja üksi filmi nende peäle watis,
Kel emma on ja siiski emmata!

Kui ehmatusest hakkas märkama,
Siis ommast leiwast lastel jäggas ta.

Se wäetima, kes üsna furnu karwa,
Nüüd wöttis warsi omma süllesse,
Ka koggus kangemad seäl omma kõrwa,
Wiis neid keif ühhes omma maiasse.

Kül jahho naene wägga ehmatas,
Kui mees se kurwa luggo juttustas.

Ta ütles nuttes: „woiks weel parrandada,
Mis minno hinge koormab kurjaste,
Ma tahhaks paljo warra ärra anda,
Kui waene saaks weel ello ueste.“

Dh kahjo! mis on üksford sündinud,
Se ei sa ennam ial parrandut.

Ei kahhetsenud üksi sannadega,
Waid sedda teoga ka tunnistas:
Ta wöttis waesed wasto emma käega,
Neid ausal wiisil ülles kaswatas,
Ja armastas need lapsed surmani,
Kui keige ellam emma kunnage.

Dh aitke teine teist, kes andet sanud,
Mis Loja armust meile jägganud.

Se pu, mis head wilja polle kannud,
Dn Summal tulle tarwis lubbanud.

Dn wend ehk ödde risti koorma al,
Siis näita abbi wibimata seäl.

Ei tohhi ahnus käsfi kinni hoida,
Kui teine woitleb hädda laenetes,
So kohhus on jo teisel' abbi näita,
Sest mis sul warraks, se on kingitus.

Dn teisel' tarwis nou, siis anna sa,
Ka käed olgo lahked jäggama.

---

10. Et tein'd waewa lomal, rängast nuhtleb Summal.

Suur Summal on mind, ka keik lomad ta lonud,
Mi sured kui weikesjed ellole tonud,
Neid södab ja jodab ning ülleweel peab,
Ja pikka ehk lühhikest ello neil seäb.

Keik tunnewad rõmo, kel ial on ello,
Neil liikmed ja ihho, siis tundwad ka wallo,
Kes kurjusse rõmuks neil waewa siin teeb,
Kõik sedda suur Loja seält üllemelt näeb.

Üht' wallatud poisikest nimmega Anton,
Kui lomade waewajad, märgiks siin wõttan,
Sest temmast woib nähha, mis palka se saab,
Kes maddala suggule waewa siin teeb.

Sai kurri laps wärblast ehk pääsest kätte,
Siis murdis neil jallad ehk siidus neid ühte;
Kül kassid ja koerad said mõnda ta käest,
Ta torkis neil wahhest ka filmadgi peast.

Kui parmud ja sittikad kaebama tulleks,
Weel paljo ta wallato teggudest kuleks.

Kui ükskord üht leokest kurjaste waewas,
Ta liikmed ja kehha seäl murdis ja wänas,
Siis näggi üks wannake tiggeda tööd
Ja ütles: „oh wallato! küllep sa näed,
Et Summal se kurja tö tassub so kätte
Ja lassseb sind kibbeda wallo al nutta.“

Ta kurri laps naeris, ei holinud sest,
Weel wannake ütles: kül leiad sa eest!

So aastad kakskümmend ta ellas mailmas
Ja olli se õelem seäl wallas ja küllas;
Kül mitto meest muhud said Antoni käest,
Kes julges taad laita se õelusse eest.

Üks sõbber ta kurja tööd ette tal pannud,
Eks jellel' ta meletõ haamviga annud,
Et õnneto woitles kui surria maas,
Nüüd põggenes Anton ja soldatiks müüs.

Se eesmane lahking tal kinkinud kuli,
Mis waenlasse lerist seäl ruttoga tulli

Ja wöttis ka möllemad jallad ta alt,
Kui loukoer nüüd walloga tõstis ta heält.

Siin kantud sai lahgingi platši peält tahha,
Need purrustud jallad ka leigati mahha.

Se wallo al tousid ta ette keif teud
Nüüd karjudes panni mees kokko jo käed
Ja ütles: oh Summal! ma murdsin ka jallad,
Oh wallo! nüüd tashud mo tenitud wõllad;
So kohhus on õige! ma ollen se wäärt,
Kui wöttaks ka ärra mo pattused käed.

Ta aastad üks kümme weel waewa sees ellas,
Üks soldat taad wanfriga ümber seäl weddas
Ja kerjas tal leiba. Oh willitsust kül!
On waewatud ihho ja rõhhtud meel.

Kus ial ta lastega kokko on sanud,
Seäl ennese kurjussest teada neil annud
Ja sowinud keigile targemad meelt,
Ka hallastust ellaja õigusse poolt.

Oh parrako Summal! kül sünnib weel mõnda,
Eks olle nüüd lomadel raskust kül kanda,
Kas teibad ja malgad ei tunništa weel,
Kuis luggo on metsas ja woride peäl.

Üks hobbune palgata perremeesst tenib,
Weel palgatud isand taad malgaga sünnib,
Kas kaddugo ello ehk lõpko ta ees,
Ei sedda seäl küssi se wihhane mees.

Ka tulleb kül wahhest weel seddagi ette,
Et toidus ei tulle keif hobbuse kätte,
Mis kassinast antud jo isanda käest,
Sest sullane prugib weel sutäie eest.

Ei lomake kellegi kaebada moista,
Ei tea ka perremees temma eest kosta,

Kui üks'nes suur Summal seält üllemelt näeb
Ja ükskord kõik kelmid kül kohtusse wiib.

Mo sõbrad! ei olle se kohhus weel otsas,
Eks kõlwatud teggo kül sünni ka metsas —
Näed Summala lodut on wõssjad ja puud,
Naad polle just surnud, neil polle kül suud,
Eks moistwad, näed ennesel' kattet kül tehha,
Mis kõikide filma ees illus on nähha,
Sa näed, neil kõigil on ühendut meel,
Ei põlga naad weikest ei suremad seäl.

Kui Lõja õhk tule sees nendega rägib,
Kas päwal ehk õsel, se terve hulk ligub
Ja ühhele pole keik kummardab pead,
Mis sinna, mo armas, jo isegi näed.
Neil on ka üks kõnne — et kuulgo siis need,
Kes polle weel õppinud metsade keelt.

Ma ütlen siin teile, mis rägivad metsad:
„Kül anname rahwale palgid ja witsjad,
Kül adrad ja äkted, kül wantrid ja reed,
Kül toad ja aidat ning laudat, eks näe,
Weel lauad ja toolid, weel kappid ja wodit,
Eks fillad ja lodjad, ka ahjule kättet
Ning kõki, kus toidus neil maitsewaks saab
Ja nenda weel enam, mis tänno se toob!
Seäl wallatud lapsed meil korivad nahka,
Et waewalt saab kelega katsuda mähka,
Ei holi, et walloga surreb üks pu,
Muud kasso ei sanud, kui nisutas suud,
Oh häbbi! naad isse on targemad lomad,
Ni rummalad teggo weel meiega temad;
Ka kerwega tärkivad nalja sees meid.
Oh rahwas! kül Summal saab nuhtlema teid.“

Mi kaebawad metsad, ei walle se olle,
Mo wennad, se tõest kül häbbiks on meile,
Ja! muidogi, Summal saab nuhtlema neid,
Kes wallatul kombel on rikkunud puid.

11. Prudist ilma jääb, teine peig- mees saab.

Üks würst, kes muido laita kül ei olnud,
Ja ommad allamad on armastanud
Ja teinud mõnda omma rahwa kasjaks,
Ring keelnud ka, mis allamatel kahjaks.

Üht asja temmast peame kül laitma,
Mis temma mõttes rahwast pididi aitma.

Ja wäe kombel abbi ello seadis,
Ja mitme mehhe teise pole teadis.

Kui pruut ei tahtnud peigmeest wasta wõtta,
Wois würsti woimus sedda tele sata.

Se sünnitas kül wägga paljo pahha
Ja rikkus nore rahwa ello rahho.

Seäl üksford luggu sedda wiisi olli:

Üks tores noormees mõtte peale tulli,
Ja kossis ühhe wagga meistri tüttard,
Se kurwastus kül ausa rahwa süddand;
Sest teadsid kül mis selle tagga tulleb,
Kui nende ausa üllem sedda kuleb.

Ei süiski woinud parrata se jures,

Sest tüttar selle üle olli murren

Ja ütles: sedda ma ei tahha tehha,

Kui surma filmaga ka saaksin nähha.

Mees teadis kül, kus abbi olli leida,

Ta andis omma üllemale teada,
Se wöttis asja tuggewaste ette
Ja satis sõnnumid nüüd prudi kätte,
Kus pääw ja tund jo olli teada antud,
Mil piddid sama kokko laulatatud.
Se wagga rahwas tundis würsti sanna,
Et se ei ennam ial muta anna.

Se rõhhus raskest nende hinge peäle,
Eks kaebasid keif murret Summalale,
Kes nende raskest koormad kergitanud,
Et rahho jälle usso läbbi sanud.

Ra tüttarlapse kartus olli möda,
Ta ütles: „usfun, Summal mind ei jätta,
Kes jouab muta igga asja pea
Mil wiwil? sedda meie kül ei tea.“

Se kurblik pulma pääw jo olli käes,
Jo peigmees ja ta wõerad prudi maias,
On tarwis, muidoge, nüüd kokko sada,
Kus pruut on läinud, kegi ei woi teada.

Kui tagga kambri ukse lahti tewad,
Seäl pruti palwes põlwede peäl näwad,
Siis jäwad eemal tükkiks aiaks seisma
Ja ootwad tedda palwest ülles tõusma.

Ei sedda ennam siin mailmas sünni,
Jo kätte tulnud iggawenne unni;
Ja ilma arm ja hirm jo olli lõpnud,
Ja taewa peigmees omma hõlma wõtnud.

Üks laulo ramat ta ees olli lahti,
Ta kae al se salmikenne leiti:

Sätke rahhule,

Arge küsfige

Mind, et ma saan'd Jesust leida,

Temma pole üksnes hoida.
Jätke rahhule,
Urge küsfige!

**12. Kes pattud finni kattab, se
waene ennast pettab.**

Noor olli kül üks kunningas,
Ta siiski targast wallitses;
Keif seädussed ta rigi sees,
Neid peab kiitma igga mees.

Keif kohtud, kolid ollid seäl
Kül wägga kauni järje peäl;
Ka waeste ette kandis hoolt,
Ja näitis abbi mitmelt poolt.

Keif õiged mehhed auustas,
Ka kelmid raskest karristas.

Et kuulge ühte luggo siis,
Mis ükskord teinud ausa mees.

Seäl sured kurja teggiad
Naad laewa peäle pannewad,
Kus raske aeru külles naad,
Suurt laewa käima aiawad.

Suur ausa isse läinud ka
Neid laewa peäle watama.

Ta südda samud ligutud,
Kui näinud seäl need õnnetud,
Kes finni neetud ahhelas
Ja musta räbbalate sees,
Pool allasti, seäl päwad ööd
Kül wägga raskest tewad tööd.

Eal olli wägga halle meel,
Kui mõtles nende waewa peäl:
„Ma tahhaks ühte“, ütles ta,
Siin nende hulgas rõmusta
Ja wabbaiks tehha ahhelist,
Kes siin se wäärt on ennamist.“

Ei sedda muido tea ta
Kui peab neid seäl prowima.

Se pärrast hakkas nendega,
Suur ausa jutto aiama,
Ja küsis igga ühhe käest,
Mis kurja tö ja süü eest
On nemmad hukka moistetud,
Sest lubba räkida on nüüd.

Ei olnud ühte süüdlast seäl,
Waid paljo kaebada neil weel,
Et teiste kurri, tigge keel
On walletanud nende peäl.

Keif sedda kohhus uskunud,
Ei olle waestest holinud,
Ilm süta on naad wangis nüüd
Ja palluwad, et päästaks neid!

Üks noormees waihselt seisab seäl,
Täis mõttid omma assemel,
Ei tea ennast wabbanda,
Waid watab mahha häbbiga.

Suur ausa ta käest küsib ka:
„Mis pärrast wangi sanud sa?“

Nüüd tassakeste kostab mees:
Oh suur ja ausa tunningas!

Ma ollen kurja elloga
Ja häbbemata teoga,

Need wangi rauad teninud
Ja rasked nuhtlust pärrinud.

Ma põlgasin mo wannemad
Ja käisin roppo patto teed;
Suur warras, petja ollin ma
Ja täitsa kurja teggia.

Ei woiks ma pari tunniga
Mo kurjust ülles tunnista.
Siin tahhan kanda sedda nüüd,
Mis ennesest on tenitud!

Kas teadmata on kunningal,
Et nemmad keik on süü al?
Ei! sest ta nalja teggi ka
Ja ütles: „sõbber kuidas ja
Se ausa rahwa sekka said,
Sa wimaks eksitad ka neid.
Sult tarwis wõtta ahhelad
Ja ärra sata seddamaid.“

Mis ausa su seäl rākinud,
Se warfi sai ka täidetud;
Kõik filmad sedda näggewad,
Et seppad nedit lõhhuwad.

Ei ussu ennast waene mees,
Ja ütleb: kas näen unne sees?

Oh Summal! ehk ma ärkan weel,
Wai on se mul üks jamsi meel?

Suur ausa ütles: „minne nüüd
Ja kahhetse so wannad süüd,
Neid Summalale tunnista,
Siis andeks andmist leiad ka.“

Ta ausa ette langes seäl
Ja tahtis tänno anda weel,
Ei tulnud sanna ennam suust,
Keik filma wessi wöttis käest.

**13. Kaks inglid peästwad surmast
kohto meest; ka mõrtsukat, kui
tuffi tulle seest.**

Üks kulus õel on haige maas,
Ja südda wägga abhastas,
Se pärrast hinge karjast ka,
Nüüd pallub tulla trööstima.

Siin wallo sees ta tunnistas,
Et raske forem süddames,
Mis kurri wihha, tiggedus
On kaswatanud ello sees.

Ta ütles: „isfeärranis
Se wallo teeb mo süddames,
Mis sündis mõnne päwa eest,
Kus kurrat arro wöttis peast.

Üks wagga kulla kohtomees
Mind armastussest maenitses,
Kui ilmsiks sai üks tiggedus,
Se peälegi mind wihhastas;
Siin kurrat näitis kuidas ma
Woiks kurjaga tal tasjuda.

Mul häbbi on kül tunnista,
Ei woi ma süiski parrata;
Se põlleb minno süddames,
Ma ollen nago tulle sees.

Se kohto mees seäl linna läts,
Te äres ruffi pitt ja paks,
Siis surma riista wõtfin ma
Ja wilja warjus ootfin ka,
Kui tulleb linnast taggasi,
Ta ello wöttan wäggise!

No muidoge, ta tulli kül,
Raks saatjad, teine teisel pool,
Mis ülle wihhastasin ma
Ja käisin kaugelt järrel ka.

Eks se mul likus mõtte sees,
Et mõnni werst weel olli ees,
Ehk teised temmast lahkuwad,
Siis woiks weel täita kurja tööd.

Ra selle sees sain pettetud,
Ei teised enne lahkunud,
Kui esite weel külla sees,
Nüüd otsus mul ka olli käes.

Siin toufis hirm mo süddames,
Missuggust polnud ellades;
Ei tahtnud enam jalla peäl
Mo kehha seista üllewel.

Ma koddu pole hulkusin,
Meelt parrandada mõttelsin;
Sest tunnist sadik jätfin ka
Se nou, tedda surmata.

Nüüd näen jällestusjega
Mo ello otsa tullema,
So wiimne rahho kadonud
Ja südda raskest waewatud.

Sepärrast lastfin palluda
Teid seie, kus ma walloga

Mo kurjad teud tunniſtan,
Ja ſelle järrel iggatsen,
Et omma wihha mehhega
Ma ſaaks ka ärra leppida,
Eh' hallaſtab ſiis ka mo peäl
Suur kohto moiſtja üllewel."

Üks rōmo ſõnnum olli ſe
Siin wagga õppetäiale,
Ja kõndis iſſe ſedda teed,
Wiis kohto mehhel' ſõnnumid.

Kui ſiſſe aſtus küſſis ta:
Kas olled linnas käinud ja
Sel päwal? — miſ ſiin nimmetas,
Se peäle koſtis kohto mees:

„Miſ pärraſt auſad wannemad
Siis ſedda tagga küſſiwad?
Eh' kül üks imme mälleftus
Seſt päwaſt kannan ſüddames.

Miſ poleſt? küſſis wõeras ſeäl
Seſt anna ſiis ka teada mull',
Kül pärraſt ärra ſelletan,
Miſ minno jutto pohhi on.

Nüüd ütles mees: kui linna ſees
Mul otſas olli tallitus,
Siis ſõbrad wagga paſſuſid
Mind ſeñna jäda ſedda ööd.

Ei leidnud rahho, minno meel,
Kui olleks kiſtud koddo pool;
Siis Summalaga jätsin neid,
Mul ſüdda jälle rōmus nüüd
Mi kawa, kui mo koddu te
Wiis jubba ruffi wahhele.

Seäl süddames sai ahhastus,
Ma olin nago surma suus;
Siin mõttelsin: mis immed nüüd!
Ma ollen käinud mõnda ööd
Ka üksi, sure metsa sees,
Ei tunnud hirmo ellades.

Ei moistnud muud nüüd tehha seäl,
Kui tõstsin silmad ülles pool'
Ja hüüdsin: Summal tröösti ja
Mind omma ingli abbiga!

Ni käisin kartes, palludes,
So leidsin ennast külla sees,
Kus kaddus keif se ahhastus
Ja olin jälle rõmus mees."

Seäl wõeras lahti teggi suud
Ja andis selgest teada nüüd,
Mis kuulnud haige mehhe suust,
Kes pallub, otab leppimist.

Kui surriale liggi said,
Se pakkus kät seäl seddamaid
Ja pallus andeks süddamest,
Se wagga kohto mehhe käest.

Mis tarwitas weel waematud,
Sai õppetaiast pakkutud;
Nüüd tundis ennast kinnitud
Ja surma wasto walmistud.

Kül olli se üks õnnis tund,
Mis ülle inglid rõmustan'd
Et Issand jedda kurja meest,
Kui tukki kistus tulle seest,
Ja ni kui rõowlid risti peält,
Ka paradisi wöttis seält.

Jah! kurrat minne omma teed,
Sa ommast sagist ilma jääd,
Immanuel on meiega,
Kes ussub, ei se hukka sa.

Üks ainus sanna temma suust,
Teeb tühjaks pörgo kawwalust;
Mis surem hädä, liggem ta
Meil omma kange abbiga.

Oh waggad! tõstke rõmo heält,
Kõik ingli hulk on meie poolt
Ja kandwad tihti kätte peäl,
Kus pohhi ligub jalge al.

Et wõtta ilm kül omma käest,
Ei meie rahwas holi sest,
Immanuel on rikkas kül,
Ja taewa warra annab meil'!

